

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā”

COM(2011) 571 galīgā redakcija

(2012/C 181/29)

Ziņotāja: **EGAN kdze**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 20. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā”

COM(2011) 571 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 14. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 479. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 28. un 29. martā (28. marta sēdē), ar 146 balsīm par, 5 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Komisijas stratēģijas “Eiropa 2020” un pamatiniciatīvas “Resursu ziņā efektīva Eiropa” mērķis ir uzlabot Eiropas valstu ekonomikas elastību un ilgtspēju, daudz efektīvāk izmantojot visus dabas resursus. Komiteja iepriekš ir paudusi atbalstu pamatiniciatīvai un tagad atzinīgi vērtē Komisijas sīkāk izstrādāto “Ceļvedi par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā”, kurā izvirzīti starpposma mērķi pārmaiņu īstenošanai un kurš veido ietvaru veicamajiem pasākumiem, lai varētu sākt šo procesu.

1.2 EESK aicina visas iestādes, Eiropas līmeņa lēmumu pieņēmējus, Eiropas uzņēmējus un sociālos partnerus, kā arī Eiropas sabiedrību kopumā apvienoties plašā politiskā un sociālā kustībā, lai atbalstītu galvenās veicamās pārmaiņas, un izmantot ceļvedi izstrādāto ietvaru attīstības procesa vadīšanai un uzraudzīšanai.

1.3 EESK aicina Komisijā un dalībvalstīs izveidot spēcīgu augsta līmeņa koordinēšanas mehānismu, lai uzraudzītu un veicinātu pūliņus īstenot ceļvedi ierosinātos pasākumos.

1.4 EESK uzsver, ka dalībvalstu līmenī būtu jāpieņem visaptverošas resursu efektīvas izmantošanas stratēģijas, kas paredzētu nodokļu reformas, nelietderīgu subsīdiju atcelšanu, stingru regulējumu produktu standartu jomā, izglītības un prasmju attīstīšanas programmas un plašu reģionālā un vietējā līmeņa pārvaldes, uzņēmumu, sociālo partneru, patērētāju un citu organizāciju, kā arī iedzīvotāju iesaisti. Stratēģijās jāparedz aktīvi politikas pasākumi, kas nodrošinātu sociāli taisnīgas pārmaiņas, arī darbinieku izglītošanu un apmācību un viņu līdzdalību uzņēmumu pārveidošanā par resursu izmantošanas ziņā efektīviem uzņēmumiem.

1.5 EESK atbalsta visus Eiropas līmeņa pasākumus, kas ierosināti ceļvedī, un rosina īpašu uzmanību pievērst šādiem aspektiem:

— piemērotu rādītāju steidzama noteikšana, tas attiecas arī uz ceļvedī ieteikto vispārējo rādītāju, kas atspoguļo resursu izmantošanas efektivitāti dalībvalstu tautsaimniecībā, rādīju, kurš ir “plašāks nekā IKP” un ļauj noteikt labklājības līmeni, ko nodrošina attiecīgās valsts ekonomika, un citiem konkrētu nozaru rādītājiem;

— efektīvi mehānismi, lai resursu efektīvākas izmantošanas jautājumam lielu uzmanību pievērstu ikgadējos valstu reformu ziņojumos, to novērtēšanā, ko veic Komisija, un salīdzinošajā novērtēšanā, kas notiek stratēģijas “Eiropa 2020” uzraudzīšanai veltītajā “Eiropas pusgadā”;

— pēc pasaules samita, kas 2012. gada jūnijā notiks Riodežanēiro, veicamā visaptverošās Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas pārskatīšana un atjaunināšana, kurā īpaši jāuzsver resursu izmantošanas efektivitāte, un minētās stratēģijas saikne ar citiem ilgtspējības mērķiem;

— sīka analīze par resursu izmantošanas efektivitātes un (piemēram, Septītajā vides rīcības programmā) izvirzīto vides mērķu mijiedarbību;

— koordinācijas mehānisms, lai nodrošinātu pastāvīgu progresu visās 20 iniciatīvās, kas, pēc Komisijas domām, veicina resursu izmantošanas efektivitāti, un citās iniciatīvās, kuras varētu iekļaut šai sarakstā;

— resursu izmantošanas efektivitātes mērķu iekļaušana kritērijos, kas jāievēro visās Eiropas izdevumu programmās un publiskajā iepirkumā;

— plaša pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana progresa regulārā uzraudzībā un novērtēšanā.

1.6 EESK, cik vien iespējams, centīsies piedalīties ieinteresēto personu iesaistīšanā un šajā nozīmīgajā jomā paveiktā darba uzraudzībā un labprāt sadarbosies ar citām iestādēm.

2. Vispārīga informācija

2.1 Komisija 2011. gada janvārī publicēja vienu no septiņām jaunajām stratēģijas “Eiropa 2020”⁽¹⁾ pamatiniciatīvām — “Resursu ziņā efektīva Eiropa”. Pamatiniciatīvas mērķis ir būtiski mainīt visu Eiropas Savienības ekonomikas nozaru skatījumu uz to, kā jāizmanto materiālie resursi, un nodalīt ekonomisko labklājību no resursu patēriņa.

2.2 Iepriekšējā atzinumā par pamatiniciatīvu “Resursu ziņā efektīva Eiropa” EESK atzinīgi vērtēja vispārējos mērķus, kas izvirzīti resursu efektīvas izmantošanas stratēģijā, un aicināja to iekļaut visaptverošās Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas pārskatītā un atjauninātā redakcijā⁽²⁾. EESK rosināja Komisiju sniegt precīzāku informāciju par konkrētu nozaru iniciatīvu un ceļveža īstenošanu.

2.3 Komisija 2011. gadā uzsāka vairāku iniciatīvu⁽³⁾ īstenošanu, lai veicinātu resursu efektīvāku izmantošanu konkrētās nozarēs. Komisijas publicētajā “Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā” ir apkopotas visas šīs iniciatīvas. Tajā izklāstītas ieceres, kādas pārmaiņas tautsaimniecībā būtu jāpanāk līdz 2050. gadam, izvirzīti starpposma mērķi līdz 2020. gadam un norādītas jomas, kurās Komisijai un dalībvalstīm būs jāīsteno pasākumi šo mērķu sasniegšanai.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka Eiropā un visā pasaulē ļoti nozīmīgs uzdevums ir paaugstināt resursu izmantošanas efektivitāti. Augstākai resursu izmantošanas efektivitātei ir ļoti liela nozīme, lai nepārtrauktos centienus sasniegt ekonomikas izaugsmi saskaņotā ar nepieciešamību atzīt, ka daudzu pasaules dabas resursu krājumi izsīkst un tāpēc planētas iespējas nodrošināt nepārtraukto ražošanas un patēriņa pieaugumu ir ierobežotas. Augstāka resursu izmantošanas efektivitāte ir svarīga, lai ierobežotu siltumnīcefekta gāzu un citu piesārņojošo vielu emisijas palielināšanos un aizsargātu bioloģiskos resursus, kā arī saglabātu ekosistēmu nodrošināto sabiedrisko labumu. Resursu efektīvākas izmantošanas veicināšanai jābūt pasaules ekonomikas politikas un pasaules vadošo uzņēmumu darbības centrā.

3.2 Visdažādākie uzņēmumi vienmēr ir bijuši tieši ieinteresēti ražošanas procesā efektīvi izmantot visus resursus, lai, cik iespējams, samazinātu izmaksas. Taču, ja runa ir par produkcijas apjomu, uzņēmumus vienmēr interesē pavisam kas cits, proti, mudināt patērētājus patērēt pēc iespējas vairāk, lai pārdošanas apjoms būtu pēc iespējas lielāks. Taču nevaram cerēt, ka ar

ierastajām uzņēmējdarbības metodēm vien izdosies nodrošināt resursu efektīvāku izmantošanu, kas ir jāpanāk, lai pārvarētu grūtības, ko rada strauji augošais pasaules iedzīvotāju skaits, patērētāju pieprasījuma straujais pieaugums, it sevišķi jaunietekmes valstīs, un resursu izsīkšanas un piesārņojuma problēmas, kuras arvien saasinās. Mums jānodrošina jauna veida “ilgtspējīga” vai “zaļa” izaugsme, proti, šāda izaugsme nozīmē, ka saimnieciskās darbības un labklājības pieaugums nav panākts, palielinot resursu patēriņu, bet gluži pretēji, samazinot resursu patēriņu.

3.3 Tāpēc valdībām un sabiedrībai kopumā būs jāuzņemas atbildība par tik tālejošu un strauju pāreju, kāda ir vajadzīga, lai nodrošinātu nākamo paaudžu labklājību. Valdībām ir jārikojas, lai

— ar fiskāliem pasākumiem nodrošinātu atbilstošas maksas noteikšanu par videi radītām negatīvām papildu sekām,

— atceltu nelietderīgas subsīdijas,

— pieņemtu attiecīgus tiesību aktus, kuros noteikti resursu efektīvas izmantošanas standarti, kas obligāti jāievēro konkrētās nozarēs,

— atbalstītu attiecīgus pētniecības un izstrādes projektus,

— veicinātu ieguldījumus resursu izmantošanas ziņā efektīvos procesos un atteikšanos no neefektīviem procesiem,

— ar plašsaziņas līdzekļu pūliņiem un izglītības un apmācības procesā palielinātu izpratni par resursu izmantošanas efektivitāti.

3.4 Tik plaši un steidzami veicamas pārmaiņas ievērojami ietekmēs darba tirgu. Uzņēmumi, kas neefektīvi izmanto resursus vai ražo produktus, kuri rada daudz atkritumu, tiks pakļauti spiedienam, un tiem, iespējams, būs jāatlaiz darbinieki. Bet, ekonomikai atveseļojoties, uzņēmumi, kas resursus izmanto efektīvi un produktus ražo un pakalpojumus sniedz, radot nelielu atkritumu daudzumu, plauks un radīs jaunas darba vietas. Valstis, kuras šo pāreju īsteno visātrāk, būs sekmīgākās un konkurētspējīgākās jaunajā pasaulē, kur dabas resursu krājumi būs ierobežoti. Tās radīs visvairāk jaunu darba vietu šajā ekonomikā, kas rada mazāku kaitējumu videi.

3.5 Lai nodrošinātu, ka šī pāreja notiek taisnīgi, patiešām tiek radītas kvalitatīvas jaunas darba vietas un sniegts atbalsts pārkvalificēšanās pasākumiem, iespējams, būs vajadzīgas aktīvas

⁽¹⁾ COM(2011) 571 final.

⁽²⁾ EESK atzinums “Stratēģijas “Eiropa 2020” pamatiniciatīva “Resursu ziņā efektīva Eiropa””, OV C 376, 22.12.2011., 97.–101. lpp.

⁽³⁾ COM(2011) 21, I pielikums.

apmācību programmas un palīdzība pārejā uz citu darba vietu ⁽⁴⁾. Pašlaik ceļvedi šim un citiem sociālās dimensijas aspektiem ir vēltīta pārāk maza uzmanība, un tos nepieciešams attīstīt tālāk.

3.6 Resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšana līdz vajadzīgajam līmenim ir liels un steidzams uzdevums, kas jāveic visai Eiropai un visai sabiedrībai. Tāpēc būs vajadzīga stingra politiķu un sabiedrības apņemšanās visos līmeņos un tālejošas un plašas ES un dalībvalstu iniciatīvas un pasākumi, kas īstenojami valstu un vietējā līmenī.

3.7 Ar ceļvedi būtu jānodrošina gan ietvars, lai visā Eiropā varētu radīt šo politisko impulsu, gan iedvesmojošs priekšstats par to, ko varētu sasniegt. EESK atzinīgi vērtē vispārējo ceļvedi ievēroto pieeju un tajā minētās ieceres, kas īstenojamas līdz 2050. gadam.

3.8 Īstenošanai ir būtiska nozīme. Ceļvedi ierosinātie konkrētie starpposma mērķi, kas jāsasniegt līdz 2020. gadam, ir noderīgs instruments, lai ilgtermiņa redzējumu saistītu ar konkrētākiem un tuvākiem mērķiem, kas jāsasniegt nekavējoties. Taču vēl ir daudz darāmā, lai īstenotu tās pārmaiņas ekonomikas politikā, rūpniecības politikas stratēģijās un ieguldījumu plūsmās, kas ir vajadzīgas ceļveža mērķu sasniegšanai. Komisija ir uzsvērusi resursu efektīvākas izmantošanas būtisko nozīmi, un Vides padome tai ir paudusi zināmu atbalstu (Vides ministru padomes secinājumi, 2011. gada 19. decembris). Taču, lai pāreja patiešām izdotos, visām Komisijas struktūrām un dalībvalstu valdībām būs aktīvi jāiesaistās un apņēmīgi jārikojas. Resursu efektivitātes veicināšanai jāpiešķir daudz nozīmīgāka prioritāte valdību vadītāju un visu Eiropadomes sanāksmju darba kārtībā, jo tajās pastāvīgi un aktīvi jāpauž visu nozaru atbalsts gan vispārējam redzējumam, gan arī atsevišķajiem pasākumiem, kas nepieciešami plāna īstenošanai, un jāsekmē dažādo starpposma mērķu sasniegšana.

3.9 Jāuzlabo uzņēmumu un dažādu pilsoniskās sabiedrības organizāciju, kā arī visas sabiedrības un patērētāju izpratne par to, ka resursi ir jāizmanto efektīvi; šāda rīcība ir jāatbalsta visiem iespējamiem līdzekļiem, tostarp, izveidojot dialoga struktūras, kas veicinātu šādu pāreju ⁽⁵⁾.

3.10 Ceļveža sekmes būs atkarīgas no tā, vai tas spēs veicināt lielāku politisko gribu un apņēmību panākt augstāku resursu izmantošanas efektivitāti. Ar ceļvedi jāpanāk reālas pārmaiņas ekonomikas pārvaldībā. Lai ātrāk varētu īstenot visas iniciatīvas, kas jau minētas ceļvedī, novērst visus šķēršļus, kuri varētu

traucēt pārmaiņu īstenošanu, un izstrādāt papildu pasākumus, ja mērķu sasniegšanā nav panākts nepieciešamais progress, jāizveido centrāli koordinēts uzraudzības mehānisms.

4. Īstenošana dalībvalstu līmenī

4.1 Vairākās Eiropas valstīs ir sekmīgi īstenoti pirmie pasākumi, lai mazinātu pārlietu paļaušanos uz ierobežotajiem izrakteņu kurināmā resursiem, tos aizstājot ar atjaunīgiem enerģijas avotiem, samazinot atkritumu daudzumu, veicinot ēku un transportlīdzekļu energoefektivitātes paaugstināšanu utt. Taču progress nav bijis vienmērīgs, un pašreizējā nozīmīgajā brīdī dažās valstīs iespējama ieguldījumu samazināšanās, jo pārātri atcelti pārmaiņas sekmējošie atvieglojumi. EESK iesaka sistemātiski apkopot un popularizēt pasākumu īstenošanā līdz šim uzkrāto vērtīgo pieredzi un labus šādu pasākumu piemērus, lai ātri varētu virzīties uz priekšu valstīs un nozarēs, kurās līdz šim vēl nav izdevies sasniegt vēlamos rezultātus. Ļoti nozīmīga ir saskaņotība un nemainība.

4.2 Dalībvalstīm ekonomikas stratēģijās un programmās jāiekļauj prasība sekmēt resursu efektīvu izmantošanu un jāveicina šīs prasības ievērošana visās ekonomikas nozarēs. EESK uzskata: katrā dalībvalstī augstā politiskā līmenī jāizveido vadības un koordinēšanas mehānismi, lai nodrošinātu ātrāku, stabilāku un saskaņotāku attīstību nekā pašlaik.

4.3 Galu galā resursu izmantošanas efektivitāti izdosies paaugstināt tikai tad, ja mainīsies sabiedrības prasības un patērētāju pieprasījums un tiks mainīts ražošanas veids.

4.4 Dalībvalstīm jāuzsāk intensīvs dialogs ar sabiedriskās domas veidotājiem (arī plašsaziņas līdzekļiem) par to, kā vislabāk popularizēt tik nozīmīgo vēstījumu par resursu efektīvu izmantošanu, lai iedzīvotāju izvēle laika gaitā izmainītos pati no sevis un viņi dotu priekšroku precēm un pakalpojumiem, kas resursu izmantošanas ziņā ir efektīvāki, un neizvēlētos produktus, kuru ražošanā patērēts daudz resursu un radīts liels atkritumu apjoms.

4.5 Resursu efektīvākai izmantošanai jābūt būtiskam mērķim vietējā un reģionālajā, kā arī valsts līmenī. Dalībvalstīm jāapsver, kā vislabāk par šī mērķa nozīmību pārliecināt reģionālo un vietējo pārvaldes līmeni.

4.6 Lai varētu panākt pārmaiņas, valdībām būs jāizmanto visi to rīcībā esošie politiskie līdzekļi. Jāpārskata nodokļu politika, lai paredzētu sodu par neefektīvu enerģijas un citu resursu izmantošanu un atzinību par to efektīvāku izmantošanu. Lai varētu

⁽⁴⁾ EESK atzinums "Ilgtspējīgu, vidi saudzējošu darba vietu veicināšana un ES tiesību aktu kopums enerģētikas un klimata jomā", OV C 44, 11.2.2011., 110.–117. lpp.

⁽⁵⁾ EESK atzinums "Veidot ilgtspējīgu ekonomiku, veicot izmaiņas Eiropas patēriņa modelī", OV C 44, 11.2.2011., 57.–61. lpp.

pāriet uz resursu izmantošanas ziņā efektīvu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni ⁽⁶⁾ un radīt jaunas darba vietas ⁽⁷⁾, ļoti liela nozīme ir neitrālām nodokļu reformām, kuru mērķis ir paaugstināt tos nodokļus, ar kuriem apliek oglekli saturošu kurināmo (un citus dabas resursus), vienlaikus sekmējot nodarbinātību un uzlabojot sociālo drošību. Pakāpeniski jāatceļ nelietderīgas subsīdijas, kas veicina vai pieļauj neefektīvu enerģijas izmantošanu vai citu resursu nesaimniecisku pārvaldību; šis mērķis līdz šim bieži ir izvirzīts, taču nekad nav mērķtiecīgi sasniegts. Nepieciešamas stingras normatīvās prasības, lai panāktu resursu efektīvu izmantošanu tādās nozīmīgās nozarēs kā būvniecība, transports un lauksaimniecība. Jāīsteno stingra atkritumu apsaimniekošanas politika, lai veicinātu atkritumu tālāku samazināšanu un izmesto materiālu otrreizēju izmantošanu vai pārstrādi. Lai šis vēstījums sasniegtu visas sabiedrības grupas, jāīsteno izglītošanas pasākumi, sabiedrības informēšanas programmas, jāattīsta prasmes un jārada un jāievieš jauninājumi. Lai to paveiktu, dalībvalstīm un Eiropas Savienībai visdažādākajās nozarēs būs jārikojas saskaņoti.

4.7 Dalībvalstīm būtu publiski jāapņemas regulāri sniegt atklātus ziņojumus par resursu efektīvākas izmantošanas jomā sasniegto progresu un to, kā īstenotā politika un publiskie un privātie ieguldījumi veicina šīs pārmaiņas. Komisija varētu sniegt atbalstu, analizējot dažādās dalībvalstu lietotās metodes resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanai, kā arī rosinot plašāku un saskaņotāku labāko metožu izmantošanu.

5. Īstenošana ES līmenī

5.1 Eiropas Savienībai ir būtiska nozīme dalībvalstu līmeņa pasākumu veicināšanā un atbalstīšanā un tādu Eiropas līmeņa iniciatīvu sekmēšanā, kas atbalsta pāreju uz resursu efektīvāku izmantošanu. EESK atbalsta visus ceļvedī minētos politikas pasākumus un iniciatīvas un pauž viedokli par šādiem jautājumiem:

- novērtēšana un rādītāji,
- saikne ar stratēģiju “Eiropa 2020” un “Eiropas pusgada” procesu,
- Eiropas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Septītā vides rīcības programma,
- 20 īpašās iniciatīvas un ceļvedī minētās trīs galvenās nozares,
- Eiropas izdevumu programmas un publiskais iepirkums,
- pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju iesaistīšana.

5.2 Novērtēšana, rādītāji, mērķi un starpposma mērķi

Šajā procesā jānosaka konkrēti progresu rādītāji, kas ļauj novērtēt dažādus resursu efektīvas izmantošanas aspektus, un

⁽⁶⁾ EESK atzinums par tematu “*Ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni — ceļvedis 2050. gadam*”, (skatīt 3.15. punkta f) apakšpunktu) OV C 376, 22.12.2011., 102.–110. lpp.

⁽⁷⁾ EESK atzinums par tematu “*“Rio+20” konference: virzība uz “zaļo” ekonomiku un labāku pārvaldību*”, (skatīt. 4.15. punktu) OV C 376, 22.12.2011., 110.–116. lpp.

jānodrošina, ka savlaicīgi tiek sniegta ticama un saskaņota informācija par šiem rādītājiem. EESK uzskata, ka uzraudzības procesā arī jānovērtē,

- cik veiksmīgi izmantoti galvenie politikas instrumenti resursu efektīvas izmantošanas veicināšanai (pasākumi nodokļu politikas jomā, reglamentējoši pasākumi utt.);
- kā izdevies pārorientēt publisko un privāto ieguldījumu plūsmas, lai atbalstītu resursu izmantošanas ziņā efektīvu ražošanu un patēriņu un ierobežotu nelietderīgus procesus, kas rada daudz atkritumu;
- kā izdodas nodarbinātību pārorientēt uz resursu izmantošanas ziņā efektīvām darba vietām, lai ražotu resursu izmantošanas ziņā efektīvus produktus un sniegtu tādas pašus pakalpojumus, un kādi rezultāti ir sasniegti ar apmācības un citiem pasākumiem, kuru mērķis ir atbalstīt šādas pārmaiņas.

5.3 EESK atzinīgi vērtē ierosinājumu ieviest jaunu galveno rādītāju, proti, “resursu produktivitāte”, kas būs vispārējs rādītājs, lai novērtētu, kā izdodas mazināt ekonomiskās labklājības atkarību no materiālo resursu patēriņa. Komiteja rosina noteikt, ka svarīgāka prioritāte ir izstrādāt stabilus rādītājus, kas ļauj novērtēt dabas un sociālo kapitālu un dabas resursu pieejamību un stāvokli.

5.4 EESK uzskata, ka ierosinātie starpposma mērķi attiecībā uz videi kaitīgām subsīdijām, bioloģisko daudzveidību un trim galvenajām nozarēm, proti, pārtiku, ēkām un mobilitāti pagaidām ir pārāk nekonkrēti un būtu jāformulē skaidrāk. Rādītāju izstrādes programmai jānosaka augstāka prioritāte, un tai jānodrošina atbilstoši līdzekļi, lai ātrāk varētu panākt progresu.

5.5 Ļoti vajadzīgs ir precīzāks rādītājs, kas sniegtu priekšstatu par dalībvalstu ekonomikas veikumu un atspoguļotu to, kā resursu efektīvāka izmantošana tautsaimniecībā patiešām paaugstina sabiedrības vispārējās labklājības līmeni un veicina pasaules ilgtspēju. Komiteja uzskata, ka ir jāpabeidz ilgtermiņa pētījumi par labākām alternatīvām tādām rādītājam kā IKP un to secinājumi ir jāizmanto, lai varētu precīzi novērtēt vispārējo progresu, kas sasniegts, cenšoties paaugstināt resursu izmantošanas efektivitāti un vienlaikus uzlabot labklājību un ilgtspēju ⁽⁸⁾.

5.6 Saikne ar stratēģiju “Eiropa 2020” un “Eiropas pusgada” procesu

Tā kā pamatiniciatīva “Resursu ziņā efektīva Eiropa” ir transversāla un resursu efektīvākas izmantošanas jautājumam arī turpmāk politikas darba kārtībā jāvelta daudz uzmanības, Eiropas līmenī šī iniciatīva ir jāatbalsta, izveidojot efektīvu, centrāli koordinētu un ar atbilstošiem līdzekļiem nodrošinātu īstenošanas vadības struktūru, kas darbotos atklāti un pārredzami un nodrošinātu ieinteresēto personu visplašāko līdzdalību.

⁽⁸⁾ EESK atzinums “Tālāk par IKP — ilgtspējīgas attīstības kritēriji”, OV C 100, 30.4.2009., 53. lpp., un atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam “IKP un ne tikai: progresa novērtējums mainīgā pasaulē””, OV C 18, 19.1.2011., 64. lpp.

5.7 EESK atzinīgi vērtē mērķi izmantot “Eiropas pusgada” procesu, lai nodrošinātu, ka, veidojot ekonomikas politiku, Eiropadomē un augstākā līmeņa dialogā ar dalībvalstīm resursu efektīvākas izmantošanas jautājumam pievērš atbilstošu uzmanību. Komiteja uzskata, ka ziņojumu izstrādes pamatā jābūt precīzām un stingri definētām uzraudzības prasībām, lai gūtu precīzu un jaunāko informāciju par resursu efektīvākas izmantošanas jomā sasniegto progresu. Nekavējoties jāapzina konkrētās jomas, kur progress nav pietiekams, un jāveic koriģējoši pasākumi.

5.8 Komiteja pauž nožēlu par to, ka valstīm, kas piedalās programmā, pašlaik, kā redzams, nav jāsniedz ar “Eiropas pusgadu” saistītie pārskati. Komiteja apzinās, ka šīs valstis pašlaik saskaras ar īpašām ekonomikas pielāgošanas problēmām, taču uzskata, ka tās varētu gūt lielu labumu, ja to ekonomikas atveseļošanas programmās tiktu izvirzīts resursu efektīvākas izmantošanas mērķis, un tās no paša sākuma būtu jāiesaista “Eiropas pusgada” norisēs, kas saistītas ar šo mērķi.

5.9 Lai palielinātu pārskatu sniegšanas publisko atpazīstamību un politisko nozīmību, EESK rosina noteikt, ka par valstu ziņojumiem, kuri veido “Eiropas pusgadu” notiekošās pārskata sniegšanas pamatu, katrā valstī jāriko publiska apspriešanās un debātes ar dažādām ieinteresētajām personām. Būtu arī jāparedz iespējas piedalīties visu valstu ziņojumu salīdzinošajā novērtēšanā un ar to saistītajās debatēs. Arī EESK varētu būt lietderīgs forums, kur Eiropas līmenī regulāri varētu debatēt ar ieinteresētajām personām par pārejas procesā gūtajiem panākumiem un veicamajiem pasākumiem, lai pāreju varētu pabeigt.

5.10 EESK uzsver, ka Komisijai nebūtu jāpaļaujas vienīgi uz “Eiropas pusgada” procesu, lai veicinātu efektīvus pūliņus paaugstināt resursu izmantošanas efektivitāti. Noteikti būtu jāizmanto arī citas attiecīgās programmas un stratēģijas.

5.11 *Eiropas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Septītā vides rīcības programma*

Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka gan resursu efektīvākas izmantošanas stratēģija, gan stratēģija “Eiropa 2020” būtiski sekmē vispārējā ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniegšanu. Resursu izmantošanas efektivitāte neaptver visus ilgtspējīgas aspektus, un tāpēc, resursu izmantošanas efektivitātei pievēršot īpašu uzmanību, noteikti nedrīkst aizmirst par citiem ilgtspējīgas attīstības aspektiem. Šogad Riodežaneiro notiekošajā ANO konferencē par ilgtspējīgu attīstību būtu jācenšas noteikt, ka pāreja uz resursu izmantošanas ziņā efektīvu ekonomiku ir viens no svarīgākajiem uzdevumiem starptautiskajos un vispārējos ar ilgtspējīgu attīstību saistītajos centienos veidot ekonomiku, kas nodara mazāku kaitējumu videi. EESK uzskata, ka, turpinot darbu pēc Riodežaneiro konferences, būtu jāpārskata un jāatjaunina Eiropas vispārējā ilgtspējīgas attīstības stratēģija, un, lai varētu novērtēt progresu visās jomās, stratēģijā arī jāparedz, ka valstīm jāsniedz pārskats par sasniegumiem ilgtspējīgas attīstības un resursu efektīvākas izmantošanas jomā.

5.12 Komisija ir paziņojusi par ieceri 2012. gadā publicēt Septīto vides rīcības programmu Eiropai. Padome rosināja Komisiju izstrādāt jaunu programmu, kurā nodrošināts, ka vides politikas pasākumi un plāni un ceļvedī izvirzītie mērķi resursu efektīvākas izmantošanas jomā cits citu papildina. Tas ir ļoti atzinīgi vērtējams mērķis, taču vēl būs jāpieliek pūles, lai to būtiski papildinātu saturiskā ziņā.

5.13 *20 īpašās iniciatīvas un ceļvedī minētās trīs galvenās nozares*

EESK pašlaik aktīvi izstrādā atzinumus par gandrīz visām stratēģijā “Eiropa 2020” minētajām 20 iniciatīvām un pilnībā atbalsta ceļvedī pausto ierosinājumu tās īsteno vienlaikus, lai pēc iespējas vairāk sekmētu centienus paaugstināt resursu izmantošanas efektivitāti. Šīs iniciatīvas — gan katra atsevišķi, gan visas kopā — būtu regulāri jāpārbauda, lai nodrošinātu, ka tās kopīgi rada vēlamo kumulatīvo efektu.

5.14 EESK piekrīt, ka Komisijas minētās trīs galvenās nozares (pārtika, ēkas un mobilitāte) ir īpaši svarīgas jomas, kurās ir jāpaaugstina resursu izmantošanas efektivitāte. Komiteja uzskata, ka nozīmīgo nozaru sarakstā būtu jāiekļauj arī ūdens un augsnes izmantošana. Struktūrvienībām, kas ir atbildīgas par vispārējā progresa novērtēšanu resursu efektīvākas izmantošanas jomā, regulāri jāpievērš uzmanība visām šīm nozarēm, lai nodrošinātu, ka tās patiešām sniedz atbilstoši ieguldījumu un veicina pāreju uz resursu efektīvu izmantošanu.

5.15 *Eiropas izdevumu programmas un publiskais iepirkums*

Līdz šim struktūrfondu un citu ES izdevumu programmu darbībā ne vienmēr ir pietiekami ievērots mērķis veicināt resursu efektīvu izmantošanu. Katra šo programmu pārskatīšanas reize jāizmanto, lai to prioritātēs un kritērijos vēl vairāk nostiprinātu resursu efektīvākas izmantošanas mērķi. EESK ar gandarījumu atzīmē, ka Komisijas nesenoajos budžeta priekšlikumos lielāka prioritāte noteikta resursu efektīvākas izmantošanas un citiem stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem. Būtiski, lai izsmelošajās sarunās par budžetu šis priekšlikums patiešām arī tiktu pieņemts.

5.16 Būtu jāvelta lielākas pūles un jārikojas proaktīvi, lai atceltu nelietderīgus stimulus, nodrošinātu finansējumu un inovāciju tādā jomā kā dabas kapitāla vērtības noteikšanas, kā arī izstrādātu nodokļu pasākumus, kuru mērķis ir panākt negatīvo papildu seku internalizāciju un noteikt patiesās izmaksas, kas jāsedz sabiedrībai. Konkrētie pasākumi attiecas uz vairākām no minētajām 20 iniciatīvām, kā arī uz kohēzijas politiku un citām svarīgām politikas jomām.

5.17 Arī publiskā iepirkuma programmas gan Eiropas, gan valstu līmenī var būt ļoti efektīvi līdzekļi, lai paaugstinātu resursu izmantošanas efektivitāti, nosakot, ka visām iepirktajām

precēm un pakalpojumiem jāatbilst efektivitātes standartiem, un ieviešot šo prasību visā piegādes ķēdē. Šajā jomā Komisijai būtu jāierosina jaunas iniciatīvas, lai resursu efektīvas izmantošanas prasības kļūtu par nozīmīgu elementu visos publiskā iepirkuma konkursos.

5.18 *Ieinteresēto personu, pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju iesaistīšana*

Ceļvedī ierosinātā pāreja uz ekonomiku, kurā resursus izmanto efektīvi, ir nozīmīgs solis visai pasaulei un Eiropai. Šo pāreju nevar panākt, izmantojot vienīgi tehniskus līdzekļus. Visai sabiedrībai ir jāizprot šo pārmaiņu nepieciešamība un jāatbalsta šīs pārmaiņas, un visiem ir jāvelta pūles, lai tās īstenotu.

5.19 Komiteja uzsver, ka svarīgi ir palielināt patērētāju izpratni par resursu efektīvākas izmantošanas nozīmi. Komiteja rosina Komisiju apsvērt, kā centienus īstenot tādas iniciatīvas kā 2008. gadā pieņemtais Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīgas rūpniecības politikas rīcības plāns⁽⁹⁾ vislabāk varētu saistīt ar jaunajiem pasākumiem resursu efektīvākas izmantošanas jomā, un jo sevišķi to, kā Eiropas līmenī vēl apņēmīgāk turpināt pūliņus paaugstināt patērētāju informētību par ilgtspējas un resursu efektīvākas izmantošanas jautājumiem.

5.20 EESK vēltīs vislielākās pūles, lai ieinteresētās personas iesaistītu darbā, kura mērķis ir paaugstināt resursu izmantošanas efektivitāti. Komiteja, labprāt sadarbojoties ar pārējām iestādēm, uzraudzīs progresu šajā nozīmīgajā jomā.

Briselē, 2012. gada 28. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ COM(2008) 0397 galīgā redakcija.